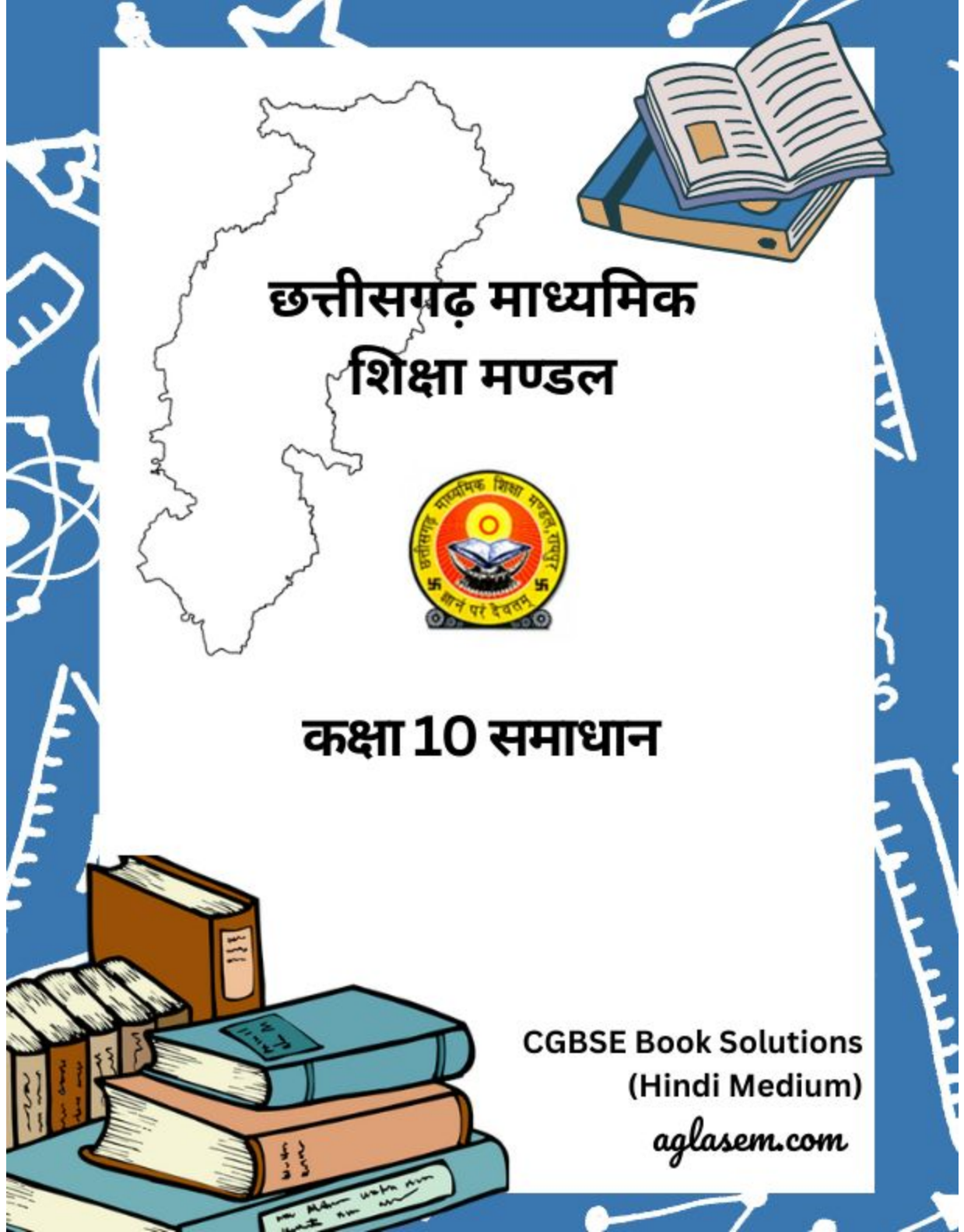

CG Board Class 10 Sanskrit Book Solutions

CG Board Class 10 Sanskrit Solutions

Chapter 5

यक्ष - युधिष्ठिर- संवादः

अभ्यास:-

प्रश्न 1. अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषया लिखत -

Page no. - 28

(क) केन श्रोत्रियो भवति?

उत्तर- श्रुतेन श्रोत्रियो भवति ।

Page no. - 28

(ख) खादप्युच्चतरः कः ?

उत्तर- खादप्युच्चतरः पिता ।

Page no. - 28

(ग) लाभानामुत्तमं किम्?

उत्तर- लाभानामुत्तमं श्रेयः ।

Page no. - 28

(घ) केन न प्रकाशते?

उत्तर- तमसा न प्रकाशते ।

Page no. - 28

(ङ) तपसः किं लक्षणम्?

उत्तर- स्वधर्मवर्तित्वं तपः लक्षणम् ।

प्रश्न 2. रिक्तस्थानानि पूरयत -

(माता, धन्यानाम्, सुखानाम्, दमनम्, लोभात्)

Page no. - 28

1.....त्यजति मित्राणि ।

Page no. - 28

2. गुरुतरा भूमेः ।

Page no. - 29

3. उत्तमं दाक्ष्यम्।

Page no. - 29

4. तुष्टि रुत्तमा ।

Page no. - 29

5. मनसो दमः ।

उत्तर- (1) लोभात्, (2) माता, (3) धन्यानाम्, (4) सुखानाम्, (5) दमनम्

प्रश्न 3. संस्कृतभाषया अनुवादं कुरुत -

Page no. - 29

1. वेद के अध्ययन से जीवन का ज्ञान होता है।

उत्तर- वेद - अध्ययनात् जीवनस्य ज्ञानः भवति ।

Page no. - 29

2. माता भूमि से बढ़कर है।

उत्तर- माता गुरुतरा भूमेः ।

Page no. - 29

3. वायु से शीघ्रतर मन होता है।

उत्तर- वातात् शीघ्रतरं मनः ।

Page no. - 29

4. लोभ से मित्र को त्याग देता है।

उत्तर- लोभात् मित्रम् त्यजति ।

Page no. - 29

5. अज्ञान से संसार आवृत्त है।

उत्तर- अज्ञानेन लोका आवृत्तः ।

Page no. - 29

प्रश्न 4. सुमेलनं कुरुत -

खण्ड 'अ' खण्ड 'ब'

1. माता बहुतरी तृणात्
2. मनः शीघ्रतर वातात्
3. चिन्ता गुरुतरा भूमेः
4. तुष्टिः लोभात्यजति
5. मित्राणि सुखानाम् उत्तमा

उत्तर- (1) गुरुतरा भूमेः, (2) शीघ्रतर वातात्, (3) बहुतरी तृणात्, (4) सुखानाम् उत्तमा (5) लोभात्यजति ।

Page no. - 29

प्रश्न 5. अधोलिखितानां श्लोकानां माध्यमेन निर्देशानुसारमुत्तराणि लिखत -

"अज्ञानेनावृत्तो लोकस्तमसा न प्रकाशते।
लोभात्यजति मित्राणि सङ्गात् स्वर्गं न गच्छति॥
तपः स्वधर्मवर्तित्वं मनसो दमनं दमः ।
क्षमा द्वन्द्वसहिष्णुत्वं हीरकार्यनिवर्तनम् ॥"

Page no. - 29

अ. 1. केनावृत्तो लोकः?

उत्तर- अज्ञानेन आवृत्तो लोकः।

Page no. - 29

2. परा क्षमा का प्रोक्ता?

उत्तर- द्वन्द्व सहिष्णु त्वं क्षमा प्रोक्ता ।

Page no. - 29

ब. रेखांकित पदानां मूलशब्द-विभक्ति-वचनानि च लिखत -

उत्तर- शब्दाः मूलशब्दः विभक्तिः वचनम्

1. अज्ञानेनावृत्तो अज्ञानेनावृत्त प्रथमा एकवचन
2. तमसा तमस तृतीया एकवचन
3. लोभात् लोभ पंचमी एकवचन
4. मनसो मनस् पंचमी/ षष्ठी एकवचन

Page no. - 29

स. 'प्रकाशते' इति शब्दस्य व्युत्पत्ति (उपसर्गमूलधातुः धातुरूपञच) लिखत ।

उत्तर- शब्द उपसर्ग मूलधातु धातु रूप

प्रकाशते प्र काश् लटलकार, एकवचन (आत्मनेपद)

Page no. - 29

द. हिन्दी- भाषया अनुवादं कुरुत ।

1. सङ्गात्स्वर्गं न गच्छति।

उत्तर - आसक्ति से स्वर्ग नहीं जाता है ।

Page no. - 29

2. हीरकार्यनिवर्तनम्।

उत्तर- न करने योग्य कार्य को त्याग देना ही लज्जा है ।

aglasem